

Sterk door overleg

Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen

Advies over de evaluatie van het decreet betreffende het stelsel van Leren en Werken

Raad Secundair Onderwijs

SERV

3 juni 2010

5 juli 2010

RSO/JVR/ADV/011

SERV_ADV_20100705_LerenenWerken

Inhoudsopgave

1	Situering.....	2
2	Toeleiding en profiel.....	2
2.1	Monitoring.....	2
2.2	Onderzoek.....	3
2.3	Rol van CLB.....	3
2.4	Opdracht voor een onderwijsgerelateerd steunpunt.....	3
3	Onthaal-screening- oriëntering.....	4
4	Trajectbegeleiding.....	4
5	Voltijds engagement.....	5
5.1	Arbeidsdeelname.....	5
5.1.1	Aandeel in het voltijds engagement.....	5
5.1.2	Stimuleren van een tewerkstellingsbeleid.....	6
5.1.3	Contracten en alternering.....	7
5.2	Persoonlijke ontwikkelingstrajecten (POT), voortrajecten en brugprojecten.....	7
5.3	Aandacht voor diversiteit.....	7
6	Opleidingenaanbod.....	8
7	Samenwerkingsverbanden en afstemming.....	8
7.1	Met en tussen overheden.....	8
7.2	Met welzijn.....	9
7.3	Sectorconvenants.....	9
7.4	VDAB.....	9
8	Regionale overlegplatformen.....	10
9	Uitstroom en opvolging na uitstroom.....	10
10	Erkenning centra voor deeltijdse vorming.....	11
10.1	De erkenningscommissie.....	11
10.2	De impact van de erkenningscommissie.....	11
11	Organisatie en financiering.....	11
12	Brussels Hoofdstedelijk Gewest.....	12
13	Bewaking van de onderwijskwaliteit in de leertijd.....	12
14	Conclusies.....	13
14.1	Monitoring van.....	13
14.2	Onderzoek naar.....	13
14.3	Appel aan partners en betrokkenen.....	13
14.4	Aanbevelingen en bijsturingen.....	13

Advies over de evaluatie van het decreet betreffende het stelsel van Leren en Werken

1 Situering

Met het decreet betreffende het stelsel van Leren en Werken (10 juli 2008) had en heeft de decreetgever een ambitieuze hervorming van de systemen van deeltijds leren en werken voor ogen. Het voltijds engagement, trajecten op maat, volwaardige kwalificaties en afstemming tussen het deeltijds beroepssecundair onderwijs, de leertijd en de deeltijdse vorming zijn belangrijke doelstellingen. Deze doelstellingen worden door de Vlor en de SERV ten volle ondersteund. De sociale en onderwijspartners wensen zelf van nabij de vinger aan de pols te houden om te zien in hoeverre het decreet in zijn opzet slaagt.

Daartoe vragen de Vlor en de SERV 1) een grondige monitoring om de effecten van de nieuwe regelgeving te kunnen evalueren en 2) wetenschappelijk onderzoek (bvb. naar het profiel van de leerlingen). Het onderzoek en de monitoring leveren de onderbouw voor de evaluatie van het decreet voorzien in 2013. In dit advies willen de SERV en de Vlor enkele belangrijke aspecten van die monitoring, onderzoek en evaluatie aanbrengen, alsook 3) een appel doen aan partners en betrokkenen bij Leren en Werken alsook 4) (beleids)aanbevelingen doen voor bijstellingen op korte termijn.

De SERV en de Vlor vragen dat Leren en Werken prioriteit blijft voor de overheid. Nieuwe decreten mogen het decreet betreffende het stelsel van Leren en Werken niet uithollen. Zij vragen dat de overheid bij de ontwikkeling van nieuwe regelgeving aandacht heeft voor de impact op Leren en Werken, opdat de eigenheid hiervan niet in het gedrang komt en dit onderwijssegment niet geïsoleerd wordt van het gehele onderwijsbestel.

2 Toeleiding en profiel

Eén van de doelstellingen van het decreet is een opwaardering van het deeltijds beroepssecundair onderwijs en de leertijd. Centraal staat een betere oriëntering naar systemen die rekening houden met de mogelijkheden en de specifieke leerstijl van jongeren, met het oog op een maximale ontplooiing van talenten. Het realiseren van een gelijke studiebekrachtiging via deze leerweg is een belangrijke voorwaarde voor de opwaardering.

2.1 Monitoring

Om een duidelijk zicht te krijgen op de toeleiding en het profiel zijn heel wat gegevens nodig. Alle actoren, die betrokken zijn met de uitvoering van het decreet, bezorgen de overheid op dit ogenblik reeds heel wat gegevens in twee aparte registratiesystemen. Voor de centra betekent dit extra administratief werk. Er is nood aan meer systematiek in het verzamelen en verwerken van gegevens. Een centraal registratiesysteem en duidelijke communicatie over de achterliggende doelen van de gegevensinzameling is wenselijk. Een terugkoppeling naar de centra is noodzakelijk: ze moeten zelf gebruik kunnen maken van de gegevens over hun werking.

De focus van de monitoring, in het kader van de toeleiding, zou moeten liggen op een beschrijving van de instroom en de jongerenpopulatie (profiel van de jongeren). De benodigde gegevens hiervoor (leeftijd, geslacht, gelijkekansenindicatoren) worden best over

een periode van vier schooljaren (2009-2013) verzameld, met het oog op de grondige evaluatie van het decreet in 2013 en zodat evoluties kunnen waargenomen worden. Uiteraard is ook daarna een blijvende monitoring nodig.

2.2 Onderzoek

Op dit ogenblik is er onduidelijkheid over hoe de toeleiding naar het DBSO en de leertijd verloopt. Via wetenschappelijk onderzoek kan dit in kaart gebracht worden en kan ook gepeild worden naar het keuzegedrag van de jongere. Is Leren en Werken een evenwaardig alternatief (geworden)? Met andere woorden: slaagt het decreet op dit vlak in zijn opzet? Bijkomende onderzoeksmaterie kan zijn:

- Over welke informatie beschikt de jongere op het moment van de instap in Leren en Werken?
- Wat is de instroom respectievelijk vanuit ASO, KSO, TSO, BSO en BuSO, onthaalklassen?
- Waarom kiest een jongere voor Leren en Werken?
 - o Welke persoons- en contextgebonden factoren bepalen de keuze voor Leren en Werken?
 - o In welke mate zijn opgelopen schoolse vertraging en het zogenaamde 'watervalstelsel' bepalend voor de keuze voor Leren en Werken?
 - o In welke mate speelt de mogelijkheid tot het behalen van studiebewijzen (o.a. het diploma SO) een rol? Is deze doorslaggevend?
 - o Met welk langetermijnperspectief kiezen jongeren? Speelt maatschappelijke (re-)integratie een rol bij de keuze voor Leren en Werken voor jongeren die zich niet dadelijk klaar voelen om een certificaatgericht traject aan te vatten?
 - o Wat is de rol van het CLB?
 - o Wat is de impact van het tijdstip in de schoolloopbaan waarop een jongere zich aanmeldt in Leren en Werken?

2.3 Rol van CLB

Voor de CLB's kan de aandacht voor het verstrekken van informatie over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt in het algemeen en over DBSO, deeltijdse vorming en leertijd in het bijzonder versterkt worden¹. Een andere bekommernis is de mate van multidisciplinariteit van het CLB-team dat ingezet wordt in de centra, echter zonder dat dit leidt tot versnippering in de dienstverlening aan de centra.

2.4 Opdracht voor een onderwijsgerelateerd steunpunt

De SERV en Vlor menen dat monitoring en onderzoek een opdracht kan zijn voor een onderwijsgerelateerd steunpunt in synergie met de onderwijsadministratie, de VDAB en Actiris. De opdracht van zulk steunpunt zou kunnen zijn om de veelheid aan data en gegevens op een uniforme, consistente en wetenschappelijk onderbouwde manier te ontsluiten, zodat nieuwe inzichten over deze thematiek de bredere maatschappelijke

¹ " Medewerkers uit de leertijd signaleren dat de leertijd bijvoorbeeld te weinig aan bod komt in de informatie die het CLB geeft. Omdat de leertijd niet tot een net behoort en de opleidingscentra niet tot een scholengemeenschap en bovendien relatief weinig CLB – medewerkers samenwerken met de leertijd, wordt de leertijd vaak over het hoofd gezien of te laat als mogelijkheid voorgesteld." Vermaut, H., R. De Rick, K. & Depreew, E. (2009), Het CLB-decreet: tussen wens en realisatie. Evaluatie acht jaar na de invoering van het CLB – decreet.

discussie kunnen voeren. Het pionierswerk dat het Steunpunt WSE (voorheen WAV) inzake arbeidsmarktdata heeft geleverd, kan hier als inspiratie dienen.

3 Onthaal-screening- oriëntering

Het decreet bepaalt dat elke jongere, die zich inschrijft in het systeem van Leren en Werken, moet gescreend worden op de mate van arbeidsrijpheid en de eerder verworven competenties. Ook moet gepeild worden naar zijn of haar motivatie en interesses (art. 62).

GO! en de onderwijskoepels, Syntra Vlaanderen, de deeltijdse vorming, CLB, VDAB, DBO en het kabinet Onderwijs ontwikkelden samen een instrument dat door de VDAB werd gevalideerd. Er werd met succes een net- en systeemoverstijgend nascholingsprogramma op touw gezet.

De Vlor en de SERV erkennen de meerwaarde van de screening; het decreet heeft voor een bewustwordingsproces rond en de professionalisering van de intake gezorgd. Signalen uit het werkveld wijzen op een betere toewijzing van de jongere aan de juiste fase (persoonlijk ontwikkelingstraject, voortraject, brugproject, arbeidsdeelname).

De SERV en de Vlor benadrukken hun blijvende aandacht voor de gelijkvormige en gelijkwaardige screening van alle jongeren in Leren en Werken. Het door de VDAB gevalideerd screeningsinstrument wordt algemeen ingezet, wat een positieve zaak is. De Vlor en de SERV pleiten ervoor dat dit instrument blijvend ingezet wordt en verder verfijnd.

Wat de timing van de screening betreft is de vraag om via wetenschappelijk onderzoek na te gaan of de voorziene 14 dagen al dan niet te krap is voor de centra. Een screening behelst immers meer dan enkel de afname van het screeningsinstrument. Ook de interpretatie van de gegevens, het gesprek met de leerling en de ouders, verder onderzoek, het teamoverleg en de uiteindelijke inschaling in een fase vragen soms behoorlijk wat tijd voor de centra. Wel blijft het voor de leerling belangrijk dat er op relatief korte termijn een uitspraak is over zijn of haar positionering binnen een traject. De Vlor en de SERV wensen niet dat er licht gegaan wordt over een mogelijke versoepeling van de 14 dagen-bepaling.

4 Trajectbegeleiding

Gezien de doelstelling van het decreet Leren en Werken nl. het realiseren van een voltijds engagement met bijzondere aandacht voor de aansluiting met de arbeidsmarkt, is de (leer)trajectbegeleiding een cruciale factor binnen Leren en Werken. Vlor en SERV doen een appel op alle betrokkenen om in te zetten op het verhogen van de kwaliteit en de verdere professionalisering van de trajectbegeleiding in de centra:

- nascholingsprogramma's als @TrActief krijgen alle nodige ondersteuning;
- het functieprofiel "Trajectbegeleiding" (van 30 maart 2009, door GO! en de onderwijskoepels ontwikkeld) en de functiebeschrijving "Leertrajectbegeleiding" (van Syntra) worden regelmatig afgetoetst op vlak van validiteit;
- de onderwijspartners gaan na hoe de continuïteit van de opdracht verzekerd kan worden zodat opgedane knowhow niet verloren gaat.

5 Voltijds engagement

Een zeer belangrijk aspect van het decreet is het voltijds engagement. Dit principe is pas optimaal als het aantal plaatsen in de 4 fasen (persoonlijk ontwikkelingstraject, voortraject, brugproject, arbeidsdeelname) kan fluctueren naargelang de noden.

Een aantal belangrijke vragen in dit advies, die zeker deel moeten uitmaken van verdere monitoring en onderzoek, zijn dan ook in welke mate het voltijds engagement gerealiseerd is, wat de verhouding is tussen en het aandeel van de vier fasen en waarom en voor wie het voltijds engagement niet kan gerealiseerd worden.

Ondanks dat er nog geen eenduidige gegevens beschikbaar zijn, kunnen we al vaststellen dat er ernstige afstemmingsproblemen zijn. Er is niet altijd een goede matching tussen vraag en aanbod. Er treedt ook een verdringingseffect op: jongeren die geen arbeidsplaats vinden, komen ongewild terecht in brugprojecten en zorgen ook daar voor een verdringing van jongeren naar voortrajecten. De Vlor en de SERV vragen een bijsturing op dit vlak op korte termijn, vanaf volgend schooljaar. Het is immers zeer belangrijk dat er een vlotte en onmiddellijke doorstroming is van de ene fase naar de andere wil een individueel traject slagen.

De SERV en de Vlor willen nog opmerken dat de sterke focus op het voltijds engagement niet betekent dat leerlingen koste wat kost op de arbeidsmarkt (of in gelijk welke fase) ingezet worden; dit kan pas na een degelijke screening en afweging of dit de meest passende fase is.

Ook de spijbelproblematiek moet worden onderzocht. De evolutie van de spijbelproblematiek moet op de voet gevolgd worden o.a. via netwerking over onderwijs en CLB heen. Samen met de bedrijven en de werkpartners moet ook het spijbelen op de werkvloer aandachtig gevolgd en geremedieerd worden, met aandacht voor de genderdimensie. Spijbelen op de werkplek is uiteraard nefast voor een succesvolle werkervaring. Uit de jaarlijkse rapporten van de onderwijsinspectie ('Onderwijsspiegel') blijkt wel dat jongeren met een voltijds engagement minder spijbelen dan de anderen.

5.1 Arbeidsdeelname

5.1.1 Aandeel in het voltijds engagement

Uit cijfers van de overheid blijkt dat het voltijds engagement in het DBSO gestaag toenam en een aanzienlijke groei kende na de invoering van het decreet, nl. van 68% naar 77,3%. Deze stijging van het voltijds engagement werd vooral gerealiseerd door middel van brugprojecten, voortrajecten en persoonlijke ontwikkelingstrajecten. De arbeidsdeelname daalt: 40,7% in 2005-2006, 39,9% in 2006-2007, 38,7% in 2007-2008 en 36,4% in 2008-2009 (na de invoering van het decreet).

Op 18 januari van dit schooljaar (2009-2010) bedroeg de arbeidsdeelname 30,7%; het voltijds engagement 71,1%². Uiteraard zorgt de economische crisis mee voor die daling, maar het is nodig na te gaan via monitoring en onderzoek of de daling enkel te wijten is aan de crisis of dat er ook andere oorzaken zijn. Zo moet ook de impact gemeten worden van afspraken die de sectoren maakten m.b.t. het aanbieden van werkervaringsplaatsen. De onderwijs- en sociale partners willen via dit onderzoek ook nog:

² Opname 18/01/2010: 71,1% voltijds engagement waarvan 8% POT, 10,5% voortrajecten, 12,9% brugprojecten, 2,6% thuiswerk, 30,7% normaal economisch circuit en 6,4% "andere".

- inzicht krijgen in de netwerking tussen centra en bedrijven en sectoren,
- nagaan of regionale overlegplatformen (ROP) en de RTC een bijdrage leveren aan het creëren en versterken van een netwerk van arbeidsmarktactoren en op welke manier dit kan,
- nagaan of werkgevers voldoende tijd investeren in de begeleiding en opvolging van jongeren uit Leren en Werken en welke (bijkomende) ondersteuning daartoe nodig is?

5.1.2 Stimuleren van een tewerkstellingsbeleid

Aangezien het duurzaam tewerkstellen van jongeren uit Leren en Werken vaak een complexe zaak is, is ondersteuning in de uitbouw van een tewerkstellingsbeleid van groot belang. De functie van (de) trajectbegeleiding kwam reeds aan bod, hieronder komen nog een aantal andere zaken aan bod.

Het regelmatig reflecteren door de centra over hun tewerkstellingsbeleid zorgt voor de uitbouw van een visie en filosofie op kansen op werk voor elke leerling. Betrokken actoren kunnen zorgen voor uitwisseling tussen de centra met gelijkaardige kenmerken zoals het profiel van de leerlingen, de economische omgeving en over de resultaten op vlak van tewerkstelling.

Er moeten voldoende werkervaringsplaatsen beschikbaar zijn zodat maatwerk mogelijk is. De kwaliteit van de werkervaring moet gegarandeerd zijn. Dit is een gedeelde verantwoordelijkheid van de centra en de werkgevers, alsook van betrokken derden (bvb. de sectoren bij de invulling van werknemersleercontracten). De SERV en de Vlor doen een appel op de betrokken partners om met elkaar in dialoog treden, opdat de begeleiding op de werkvloer onderling afgestemd wordt met respect voor de autonomie van elke partner.

Vlor en SERV willen er ook voor pleiten om de werkgevers die een stuk opleiding op zich willen nemen, te “soigner”. Dit met een aanbod, vanwege de overheid en/of vanuit de centra, om de pedagogische en didactische kwaliteit van de werkplek te verhogen. De band met de centra en de leertijd wordt grondiger uitgebouwd zodat de eigenheid en de sterktes van elk bedrijf optimaler wordt ingezet in de opleiding van de jongere. De werkgever heeft bijvoorbeeld simpelweg te weinig zicht op wat een leerling leert op school en hoe de leersituatie in zijn of haar bedrijf daar kan bij aansluiten.

Ook uitwisseling tussen (afhakende) werkgevers over succesverhalen en valkuilen kan leerrijk zijn en moet gefaciliteerd worden. Inspiratie kan geput worden uit het buitenland, daar waar er veel nadruk ligt op professionalisering van de begeleiding op de werkvloer door werkgevers. Tenslotte is er ook nood aan één laagdrempelig centraal infopunt waar niet alleen werkgevers maar ook leerlingen, ouders, CLB en sectoren alle relevante info over Leren en Werken kunnen terugvinden. Zeker KMO's zijn niet op de hoogte van bvb. mogelijke tegemoetkomingen. Dit infopunt verschaft informatie over o.a. alle lastenverlagingen, subsidies maar verleent ook juridische bijstand, bvb. op vlak van afsluiten van contracten.

Wat de invulling van de pedagogische aanpak door werkgevers betreft, verwijzen we naar onderzoek waaruit blijkt dat werkgevers heel veel fouten van leerlingen of leerjongens en –meisjes door de vingers zien. Ze melden dit vaak niet omdat de contacten met de school of de leertijd vaak erg beperkt zijn. De werkgever treedt pas op wanneer de problemen al te groot geworden zijn en ontslag vaak de enige optie meer is. Werkgevers die afhaken, keren vaak niet meer terug naar het systeem en zorgen ook voor negatieve reclame bij andere potentiële werkgevers.

5.1.3 Contracten en alternering

Er zijn heel wat contracten in omloop voor deeltijds lerenden die aan het werk zijn: werknemersleercontract, leerovereenkomst, deeltijds arbeidscontract, deeltijds bediendencontract, contract thuishelper, beroepsinlevingsovereenkomst, individuele beroepsopleiding in de onderneming, tijdelijk contract, brugovereenkomst, WEP+, vrijwilligerscontract, ... Het is moeilijk voor de actoren om hier een duidelijk zicht op te krijgen. Een inventarisatie en een afstemming dringen zich op. Ondertussen zijn de sociale partners op federaal niveau aan het bekijken hoe meer eenvormigheid mogelijk kan worden.

De Vlor en de SERV stellen dat er zoveel mogelijk naar alternering gestreefd moet worden, waarbij er een inhoudelijke band is tussen de opleiding en de aard en inhoud van het werk; werkervaring en opleiding moeten complementair zijn.

5.2 Persoonlijke ontwikkelingstrajecten (POT), voortrajecten en brugprojecten

Het decreet voorziet dat de vijf activiteiten die als arbeidsdeelname gelabeld worden (art. 6), niet kunnen opgenomen worden in een POT. De SERV en de Vlor pleiten ervoor dat zowel vrijwilligerswerk als culturele, sociale en sportactiviteiten kunnen ingepast worden in een persoonlijk ontwikkelingstraject. Vrijwilligerswerk bvb. is een methodiek die zijn waarde heeft bewezen en, met het oog op de toeleiding naar arbeidsdeelname, kan zorgen voor het verwerven van een aantal sleutelcompetenties (o.a. verantwoordelijkheid, doorzettingsvermogen, discipline). Bovendien kan vrijwilligerswerk een eerste fase naar (re-)integratie in de maatschappij betekenen. Het kan echter niet de bedoeling zijn jongeren te parkeren in het vrijwilligerswerk.

Vrijwilligerswerk en culturele, sociale en sportactiviteiten moeten in deze als methodieken beschouwd worden voor het op termijn verwerven van de nodige arbeidsattitudes en worden slechts tijdelijk aangewend. Dit uiteraard in het kader van een breed en uitgetekend begeleidingsplan, telkens besproken op het case overleg met alle betrokken actoren. Vrijwilligerswerk kan ook enkel met een contract vrijwilligerswerk ter borging van het sociaal en juridisch statuut van de leerling.

Onvoldoende kennis van het Nederlands kan nooit het exclusief criterium zijn om leerlingen toe te leiden naar voortrajecten of POT. De taalachterstand wordt pas aangepakt nadat vastgesteld is aan welke fase de leerling toe is.

Ook op vlak van de brugprojecten moet er zo veel als mogelijk gestreefd worden naar alternering. Het aantal brugprojecten met de verdeling over Vlaanderen is minder penibel dan de inhoudelijke diversiteit van de werkplekken.

5.3 Aandacht voor diversiteit

Gezien het profiel van de jongeren uit Leren en Werken, vooral uit het DBSO, is diversiteit een belangrijk gegeven, zowel voor de dagelijkse werking van de centra en de Syntra lesplaatsen als voor het beleid. Ook is er een belangrijke genderdimensie: vooral jongens vinden de weg naar de systemen van Leren en Werken (64% jongens in de leertijd, 67% jongens in het DBSO).

Alle betrokken partners moeten speciale aandacht hebben voor een aantrekkelijk aanbod dat vertrekt vanuit een diversiteitsbeleid en in een succesvol leertraject resulteert.

6 Opleidingenaanbod

Niet te onderschatten in de hervorming van het deeltijds onderwijs naar een systeem van Leren en Werken is het proces van modularisering. Bijna twee jaar na de invoering van het nieuwe decreet is die modularisering op rails gezet. De voormalige rubrieken bouw, decoratie en hout die gemodulariseerd zijn, kennen vandaag 57 nieuwe modulaire opleidingen waarvan er begin 2010 al 29 worden ingericht voor een totaal van 1120 leerlingen, wat ongeveer 20% is van het totaal aantal leerlingen in het DBSO.

In de procedure voor de screening van het bestaande aanbod (art. 23) wordt vermeld dat deze wordt uitgevoerd door een commissie bestaande uit afgevaardigden van het departement Onderwijs en Vorming, de onderwijsinspectie, het Agentschap voor Onderwijsdiensten en deskundigen in de beroepswereld, intern of extern aan de opleidingssector. Deze screening ligt aan de basis voor de verdere uitwerking van de modulaire opleidingsstructuren in het DBSO en het opleidingenaanbod in de leertijd.

Om een zo efficiënt mogelijke werking te verkrijgen, is het aangewezen deze aanpak te herzien zodat GO!, de onderwijskoepels en de leertijd als volwaardige partners betrokken worden bij deze screening van het opleidingenaanbod. Vanuit een dergelijke samenwerking vanaf het eerste moment kan een betere afstemming tot stand komen tussen enerzijds de verwachtingen van de sectoren en anderzijds de concrete vertaling naar een leercontext. Tevens kan vanuit een in overleg tot stand gekomen benadering een betere gelijkstroming bekomen worden op het vlak van fijnmazigheid vanuit de visie van verschillende sectoren.

De volwaardigheid van de partners en de gelijkwaardigheid van de partners vertaalt zich in een evenwichtige samenstelling van de screeningscommissies. De beroepswereld en onderwijs zijn in gelijke mate vertegenwoordigd in de commissies. Ook de pariteit tussen sociale partners (werkgevers – werknemers) moet gewaarborgd worden; dit bleek in het recente verleden niet altijd het geval te zijn.

De sectorfondsen zijn tevreden over hun mate van betrokkenheid bij de screening. Ook het voorbereidend werk dat reeds door sectoren gebeurt, wordt meegenomen.

De SERV en de Vlor vinden het positief dat centra hun opleidingenaanbod afstemmen op de regionale arbeidsmarkt. Het tot stand komen van het opleidingenaanbod moet steeds vertrekken vanuit een duidelijk verantwoordingsperspectief vanuit het centrum. Het is immers een teken dat er ook na het beëindigen van die opleidingen reguliere tewerkstellingskansen zijn. Dit impliceert dat een programmatieprocedure niet wenselijk is.

7 Samenwerkingsverbanden en afstemming

7.1 Met en tussen overheden

Het lijkt aangewezen gesprekken te voeren met Onderwijs/Vorming, Welzijn en Justitie met het oog op de specifieke noden van jongeren in de systemen Leren en werken. De problematiek waarmee jongeren in de stelsels van Leren en Werken kampen, ligt net in de doorsnede van de verantwoordelijkheid van deze drie beleidsdomeinen. De Vlor en de SERV dringen er dan ook hard op aan dat de betrokken gesprekspartners dringend en op een constructieve wijze de gesprekken aanvatten.

Multi-problem leerlingen vragen een gedeelde zorg van Onderwijs/vorming, welzijn en/of justitie Jeugdrechters, Centra voor Bijzondere Jeugdzorg, Centra Algemeen Welzijnswerk, ... moeten de mogelijkheid krijgen intenser mee te werken met onderwijs zodat kansen voor

jongeren niet gefnuikt worden en de verantwoordelijkheid niet exclusief bij onderwijs gelegd wordt.

7.2 Met welzijn

Voor de SERV en de Vlor moet er hoe dan ook meer ingezet worden op en het “verdichten” van de netwerkvorming met welzijn. Er is nood aan aangepaste structuren voor die jongeren die meer baat hebben bij welzijnsversterkende acties. Dit moet verder onderzocht worden, rekening houdend met de decretaal vastgelegde draaischijffunctie van het CLB.

Het aanbod voor leerlingen die opgenomen zijn in een Onthaal en observatiecentrum, of een centrum voor Observatie, Oriëntering een Medische, Psychologische en Pedagogische Behandeling (bijzondere jeugdzorg) moet behouden blijven en structureel verankerd zo niet dreigen zij opnieuw terecht te komen in de groep “niet onmiddellijk beschikbaar” (NOB).

7.3 Sectorconvenants

In de nieuwe generatie sectorconvenants (2010-2011) is een betere aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt nog steeds één van de drie inhoudelijke thema's (naast leven lang leren en diversiteit). In hoeverre de ondersteuning van Leren en Werken als prioriteit en actie zal opgenomen worden, is af te wachten. Zeker vanuit het beleid is er opgeroepen om het engagement om te voorzien in voldoende en kwalitatieve stage- en werkervaringsplaatsen te blijven aanhouden. Gezien de traditie in de voorbije convenants van aandacht voor Leren en Werken en de relatie die met scholen is opgebouwd, kan verwacht worden dat veel sectoren dit blijvend als werkdomein zullen aanhouden. Wel moet nog grondiger dan voorheen gemonitord worden wat de rol is van sectoren in het realiseren van het voltijds engagement in Leren en Werken.

Zowel de SERV-partners als de sectoren bouwen steviger netwerken uit met de centra, ook als hun opleidingsaanbod initieel geen aanleiding gaf tot dergelijke diversiteit. Sectoren zorgen voor kennis over de regelgeving en correcte informatie over premies, contractmogelijkheden, ... Ze dragen ook bij tot de professionalisering van het deelnemende bedrijf in kader van het optimaliseren van de trajectbegeleiding van de jongere én het eigen HRM-beleid.

7.4 VDAB

Voor de jongere is het van cruciaal belang dat, na het beëindigen van de schoolloopbaan, er wanneer nodig een ‘warme overdracht’ gebeurt tussen het centrum en de VDAB. Dit is de overdracht van arbeidsmarktgerichte gegevens van de jongere met het oog op het verder zetten of opnieuw opstarten van een individuele begeleiding. Op deze wijze krijgt de VDAB zicht op de inspanningen die het centrum verricht en verdwijnt de jongere niet uit het vizier.

Voor de SERV en de Vlor is het belangrijk dat de VDAB-accounts op korte termijn voldoende vertrouwd zijn met de doelgroep van Leren en Werken. Een warme overdracht van gegevens is noodzakelijk, in overleg en in samenwerking met de jongere en mits naleving van de privacywet.

8 Regionale overlegplatformen

Het decreet wil met de oprichting van een regionaal overlegplatform (ROP) in elk RESOC-gebied de lokale samenwerking met alle actoren stimuleren. Initieel was het de bedoeling dat de ROP een tweedelijfnfunctie kreeg ter ondersteuning van de actoren in het veld.

In het SERV-advies van 2 april 2008 maakten de sociale partners duidelijk dat de betrokkenheid van (sectorale) sociale partners cruciaal is voor een kwalitatieve invulling van het voltijds engagement, meer bepaald van de arbeidsfase. Betrokkenheid van sociale partners maakt ook mogelijk dat de link gelegd wordt naar andere beleidsinitiatieven.

Na één jaar werking tekenen zich een paar pijnpunten af in de werking van de ROP, maar de SERV en de Vlor blijven overtuigd van de meerwaarde van overleg. Zij vragen dan ook een grondige evaluatie van de werking van de ROP met focus op de bevoegdheden, de samenstelling en de rol van de voorzitter.

De inhoud van het jaarlijkse voortgangsrapport, dat het ROP bij de overheid indient, wordt best geëvalueerd op zijn validiteit: bevat het voortgangsrapportrelevante gegevens die nodig zijn om de werking van de ROP te optimaliseren? Momenteel lijkt bvb. te ontbreken hoe de ROP de opdrachten in het decreet vervullen, is er onvoldoende zicht op het werk van en de dynamiek binnen de ROP en is er nood aan opvolging van de volledigheid van het geleverde cijfermateriaal. De aanwezigheid en de betrokkenheid van de decretaal bepaalde partners moet bekeken worden.

9 Uitstroom en opvolging na uitstroom

De Vlor en de SERV wensen zicht te krijgen op de aansluiting met de arbeidsmarkt (ook bij de overheid) en de mate waarin jongeren uit Leren en Werken er zich kunnen handhaven:

- Welke zijn de evoluties in het aantal behaalde studiebewijzen?
- Worden de behaalde certificaten door de sectoren gevaloriseerd? Met andere woorden: kan een jongere werkelijk aan de slag met een certificaat of diploma uit Leren en Werken? Is er een civiel effect van de mogelijkheid tot diplomering in Leren en Werken?
- Is er sprake van duurzame tewerkstelling?
- Is er sinds de invoering van het decreet sprake van een verminderde ongekwalificeerde uitstroom? De Vlor werkt momenteel aan een advies over de ongekwalificeerde uitstroom en de gevolgen hiervan voor de maatschappij. In dit advies, waarin het kwalificatiebeleid t.a.v. kortgeschoolden centraal staat, wordt het begrip 'gekwalificeerdheid' in vraag gesteld. Voor een nieuwe invulling van dit begrip wordt naar dit advies verwezen.

Ook het ogenblik dat de jongere niet meer leerplichtig is, kan worden belicht:

- Welke beslissing neemt een deeltijds lerende op het ogenblik dat hij of zij 18 wordt? Wordt de opleiding stopgezet of wordt het uitgestippelde traject afgewerkt? Wat is de motivatie hiervoor?
- Welk traject (onderwijs, werk) vat een jongere aan, die op de leeftijd van 18 jaar een persoonlijk ontwikkelingstraject afrondt?

Tenslotte kan ook gepeild worden naar de mate van participatie aan levenslang en levensbreed leren:

- Behalen jongeren uit de systemen van Leren en Werken bijkomende onderwijs- en/of beroepskwalificaties, al dan niet onmiddellijk na het beëindigen van het traject in Leren en Werken?
- Krijgen ze gelijkwaardige kansen voor het volgen van opleidingen op de werkvloer?

10 Erkennung centra voor deeltijdse vorming

10.1 De erkenningscommissie

De Vlor en de SERV hebben vragen bij de rol, de werking en de samenstelling van de erkenningscommissie deeltijdse vorming. Het decreet biedt weinig houvast, zowel voor de aanvragers van een erkenning als voor de erkenningscommissie.

Ook moet de vereiste macrodoelmatigheidstoets niet enkel voor het regionale niveau gelden, maar ook van toepassing kunnen zijn voor heel het Vlaamse niveau. De breedte van de erkenning moet immers maximaal kunnen inspelen op de noden in het Vlaamse landschap. Zowel in de aanvraag als bij de erkenning moet het niveau (regionaal of Vlaams) blijken.

10.2 De impact van de erkenningscommissie

De Vlor en de SERV stellen vast dat bijkomende erkenningen versnippering van de middelen veroorzaken omwille van het systeem van gesloten enveloppefinanciering (zie ook punt 11).

- Wat is de impact hiervan op de kwaliteit van het aanbod en op de organiseerbaarheid van de persoonlijke ontwikkelingsprojecten?

11 Organisatie en financiering

Het huidige financieel kader is grotendeels gebaseerd op extra Vlaamse middelen (Werkgelegenheidsakkoord 2005-2006, Meerbanenplan) en Europese middelen (ESF). In mindere mate (persoonlijke ontwikkelingsprojecten) zijn er structurele middelen voorzien. Hoe zal de financiering van de brugprojecten/voortrajecten vanaf 2013 gebeuren?

Dit financieringssysteem en de eraan gekoppelde budgettaire regels staan een vraaggestuurde werking in de weg en bemoeilijken de organisatie van een kwaliteitsvol aanbod. De SERV en de Vlor pleiten ervoor om de financiering van brugprojecten, voortrajecten en persoonlijke ontwikkelingsprojecten structureel te verankeren met focus op een verzekerd aanbod en een flexibele organiseerbaarheid, zonder dat dit ten koste gaat van de middelen voor onderwijs.

- Brugprojecten worden nu met Europese middelen (ESF) gesubsidieerd. Ook lokale overheden doen ernstige inspanningen. SERV en Vlor vragen een centraal financieringssysteem met Vlaamse middelen, waarbij aan elke leerling die in aanmerking komt voor een brugproject een leerlinggebonden budget wordt toegekend (rugzakfinanciering). De regionale overlegplatformen hebben de verantwoordelijkheid om een basisaanbod te voorzien van plaatselijke organisatoren.
- Voortrajecten worden deels met Vlaamse, deels met Europese middelen gefinancierd. Ook hier vragen de SERV en de Vlor een zuiver Vlaams financieringssysteem, bestaande uit een vast gedeelte (basissokkel) en een variabel gedeelte, dat gevormd wordt door een leerlinggebonden budget (rugzakfinanciering). De basissokkel garandeert een minimum dienstverlening. De Vlor en de SERV

pleiten voor een verzekerd aanbod in de bereikbaarheid van elk centrum voor DBSO omwille van de vaak beperkte mobiliteit van de doelgroep. Ook moet rekening gehouden worden met een voldoende schaalgrootte in functie van de organiseerbaarheid van de voortrajecten.

- De middelen voor de persoonlijke ontwikkelingstrajecten zijn nu eerder bedoeld om een groep mee te begeleiden terwijl een dergelijk traject net heel individueel wil werken. De financiering/omkadering van POT is hiertoe onvoldoende. Voor de erkende centra voor deeltijdse vorming dient onder bepaalde voorwaarden voor langere termijn een financieel kader te worden vastgelegd, zodat een permanent en kwalitatief aanbod gegarandeerd wordt, zowel in functie van de jongere als in functie van de deskundigheidsopbouw en de continuïteit van de begeleiding. Dit kan niet los gezien worden van de bekommernissen omtrent de erkenningscommissie (zie punt 10).
- De intense begeleiding van POT-jongeren door CLB leidt er toe dat de CLB-begeleiding voor de andere jongeren in de centra voor DBSO in het gedrang komt. Om de kwaliteit van de begeleiding voor alle jongeren te waarborgen zijn aangepaste personele en financiële middelen nodig.

Besparingen mogen er niet toe leiden dat er kwaliteitsverlies optreedt binnen Leren en Werken (cfr. besparingen op de leertrajectbegeleiding bij Syntra Vlaanderen).

12 Brussels Hoofdstedelijk Gewest

Artikel 141 stelt dat de Vlaamse Regering opdracht krijgt om een samenwerkingsovereenkomst met de Brusselse Regering af te sluiten, opdat Actiris (de Brusselse arbeidsbemiddelingsdienst) dezelfde opdrachten en bevoegdheden krijgt als de VDAB. Hetzelfde geldt voor de opdrachten en bevoegdheden van de regionaal sociaal-economische overlegcomités (RESOC) en hun Brusselse tegenhanger.

Op dit ogenblik is er nog geen samenwerkingsprotocol afgesloten. Dit betekent een opschorting van de bepalingen die betrekking hebben op VDAB en RESOC. Voor de Brusselse centra voor DBSO en de centra voor deeltijdse vorming heeft dit verstrekking gevolgen. Zij bevinden zich momenteel in een juridisch vacuüm (in strijd met de vigerende wetgeving) wat een aantal bepalingen betreft (art. 46, 62, 63). De onwettelijkheid waarin de centra moeten werken en het onwettelijk statuut van de jongeren zijn onaanvaardbaar.

Ook is het niet duidelijk welke modaliteiten de 'Brusseltoets' inhoudt (art. 140).

13 Bewaking van de onderwijskwaliteit in de leertijd

Het toezicht op de kwaliteit van de opleidingen in de leertijd wordt beschreven in het decreet van 7 mei 2004 tot oprichting van het publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap 'Vlaams Agentschap voor Ondernemingsvorming - Syntra Vlaanderen'.³ Daarnaast voorziet het decreet over het stelsel van Leren en Werken een rol voor de onderwijsinspectie bij de erkenning en de subsidiëring van een centrum voor vorming van zelfstandigen en kleine en middelgrote ondernemingen (art. 15, 16, 133, 134).

Het is niet duidelijk wat de relatie is tussen de controle door de onderwijsinspectie en de eigen controle van Syntra Vlaanderen. Een overleg tussen het Agentschap voor

³ hoofdstuk X, artikels 42, 43, 44

Kwaliteitszorg in Onderwijs en Vorming (AKOV) en Syntra Vlaanderen is aangewezen om de afstemming van de uitrol van de betreffende artikels uit beide decreten te bewerkstelligen.

14 Conclusies

Hieronder geven de SERV en Vlor nog overzichtelijk weer op welke vlakken zij respectievelijk bijkomende monitoring en grondiger onderzoek vragen, een appel doen naar partners en betrokkenen en aanbevelingen en bijsturingen formuleren.

14.1 Monitoring van

- de instroom (2.1)
- het profiel van de jongere(n) (2.1)
- het voltijds engagement (5)
- het spijbelen op de leerplek en op de werkplek (5)
- de arbeidsdeelname (5.1.1)
- de rol van sectoren in het voltijds engagement (7.3)
- de uitstroom (9)

14.2 Onderzoek naar

- het verloop van de toeleiding (2.2)
- het profiel van de jongere(n), gekoppeld aan de vier fasen (2.2)
- de timing van de screening: nood aan aanpassing of niet (3)
- het voltijds engagement (5)
- de spijbelproblematiek: omvang, oorzaken, remediëring (5)
- de arbeidsdeelname (5.1.1)
- de nood aan welzijnsversterkende acties (7.2)
- de werking van de Regionale Overlegplatformen (8)
- de uitstroom (9)
- de impact van de erkenningscommissie (10.2)
- de organisatie en de financiering (11)

14.3 Appel aan partners en betrokkenen

- blijvende aandacht door de CLB-informatie verstrekking voor DBSO, CDV en leertijd (2.3)
- gevalideerd screeningsinstrument blijvend inzetten en waar nodig verfijnen of bijsturen (3)
- verdere professionalisering van de trajectbegeleiding (4)
- reflectie over tewerkstellingsvisie en –beleid door de centra (5.1.2)
- kwalitatieve werkervaring (5.1.2)
- stevige netwerken tussen centra / lesplaatsen Syntra en sectoren (7.3)
- aandacht voor warme overdracht en vertrouwdsheid VDAB met doelgroep Leren en Werken (7.4)

14.4 Aanbevelingen en bijsturingen

- centraal registratiesysteem (2.1)
- een onderwijsgerelateerd steunpunt met betrekking tot Leren en Werken (2.4)

- aanpak van de afstemmingsproblemen tussen brugprojecten, voortrajecten en persoonlijke ontwikkelingstrajecten (5)
- lerende netwerken werkgevers rond werkplekleren (5.1.2)
- centraal laagdrempelig infopunt (5.1.2)
- vrijwilligerswerk en culturele, sociale en sportactiviteiten onder strikte voorwaarden als methodiek in POT (5.2)
- streven naar zo groot mogelijke alternering, ook in de brugprojecten (5.1.3, 7)
- aandacht voor diversiteit (5.3)
- volwaardige en evenwaardige betrokkenheid van beroeps- en onderwijspartners in de screeningscommissies waar ook sectorale pariteit verzekerd is (6)
- soepele programmering en erkenning (6)
- samenwerking en overleg met welzijn (7.1, 7.2)
- werking van de Regionale Overlegplatformen (8)
- de erkenningscommissie deeltijdse vorming (10.1)
- aanbod en financiering (11)
- juridische context Brussels Hoofdstedelijk Gewest (12)
- overleg tussen AKOV en Syntra Vlaanderen i.v.m. onderwijsinspectie (13)

De Raad Secundair Onderwijs van de Vlor keurde dit advies goed op 3 juni 2010. Er waren 22 stemgerechtigde leden aanwezig. 21 stemden voor het advies; 1 lid onthield zich.

De SERV keurde dit advies goed op 5 juli 2010.

Patrick Weyn
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Peter Leyman
voorzitter SERV

Johan Van Ransbeek
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Pieter Kerremans
administrateur-generaal SERV